

бюджету, завищенні планових показників доходів порівняно з їх фактичним виконанням у попередньому році та недосконалість методів прогнозування та планування, що використовуються в Україні.

Література:

1. Фінанси: підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. Київ : Знання, 2012. 687 с.
2. Про Державний бюджет України на 2013 р.: Закон України від 06.12.2012 р. № 5515-VI. Дата оновлення 29.12.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5515-17> (дата звернення: 25.10.2019).
3. Про Державний бюджет України на 2014 р.: Закон України від 16.01.2014 р. № 719-VII. Дата оновлення 15.04.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-18> (дата звернення: 25.10.2019).
4. Про Державний бюджет України на 2015 р.: Закон України від 28.12.2014 р. № 80-VIII. Дата оновлення 29.12.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80-19> (дата звернення: 28.10.2019).
5. Про Державний бюджет України на 2016 р.: Закон України від 25.12.2015 р. № 928-VIII. Дата оновлення 28.12.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928-19> (дата звернення: 11.11.2019).
6. Про Державний бюджет України на 2017 р.: Закон України від 21.12.2016 р. № 1801-VIII. Дата оновлення 02.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19> (дата звернення: 25.10.2019).
7. Про Державний бюджет України на 2018 р.: Закон України від 20.05.1999 р. № 2246-VIII. Дата оновлення 13.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19> (дата звернення: 27.10.2019).

Скобляк Тетяна Ігорівна

студентка 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Горин В. П.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФІНАНСУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Основним фактором освітнього розвитку стають знання та людський капітал, які за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій використовуються для створення технологічних інновацій із подальшим перетворенням їх у нові товари або послуги, тобто економіки, що базується на знаннях (knowledge-based economy). Якщо раніше багатство асоціювалося із матеріально-речовим його змістом, то нині основними

економічними чинниками успіху країн є динамічний розвиток інновацій та підприємництва, розвинена інфраструктура інформації і поширення знань, сучасна та динамічна освіта і наука..

Зарубіжна та вітчизняна практика свідчить, що освіта не може в повній мірі розвиватися без суттєвої підтримки з боку держави. Як показує приклад розвинутих держав, вищий рівень освіченості населення свідчить про вищий рівень їх економічного розвитку. Саме тому, всі розвинуті країни світу спрямовують значну частину своїх фінансових ресурсів на підтримку та забезпечення розвитку вищої освіти. Щодо України, то вчені і практики дотримуються думки, що державне фінансування вищої освіти є недостатнім і потребує покращення.

Витрати на фінансування вищої освіти в Україні у 2018 р. становили 1,24% ВВП. Для забезпечення високого рівня розвитку людського капіталу цього не достатньо. Одним із можливих варіантів вирішення цієї проблеми, на нашу думку, є врахування зарубіжного досвіду розвинутих країн та залучення до фінансування освіти приватного капіталу.

Аналізуючи фінансування освіти в деяких країнах необхідно зазначити, що питома вага видатків на освіту за рахунок усіх джерел її фінансування у ВВП окремих країн коливається в межах від 8,2 % (максимальний показник) до 5,18 % (мінімальний показник). До країн, питома вага витрат на освіту яких у ВВП країни займає найбільше значення серед досліджуваних країн є: Корея (8,2 %), США (7,34 %), Данія (7,1 %), Ісландія (6,7 %). Найнижчим показником у цій групі є: Угорщина (5,18 %), Німеччина (5,26 %), Великобританія (5,48 %), Австрія (5,78 %) [3, с. 275].

Основну частку у структурі джерел фінансування освіти країн світу займають бюджетні кошти. Так, до країн, у яких бюджетне фінансування галузі освіти займає більше 90 % належать: Фінляндія (98,2 %), Австрія (96,2 %), Данія і Польща (96 %), Бельгія і Франція (93,8 %), Ісландія (91,8 %). У цих країнах приватне фінансування освіти є незначним і складає менше 10 % усіх видатків на цю галузь.

Аналізуючи річні видатки на одного учня чи студента, який навчається у навчальному закладі за рівнями освіти типовою є позиція, коли найменшим обсягом фінансування практично по усіх аналізованих країнах є початкова освіта. Видатки на одного учня у загальній середній школі по аналізованих країнах коливаються в межах від 2633 дол. в

Угорщині, 5159 дол. у Кореї до 9040 дол. у Польщі та 8779 дол. у США. Найбільший обсяг фінансування освіти припадає на вищу освіту. Серед країн, що аналізуються, найвищим показником фінансування одного студента ВНЗ на рік, відмічено США (22234 дол.), що перевищує мінімальний показник на рівні 6618 дол. (Корея) більше як у три рази [2].

Таким чином, освіта стає все більш фінансово вагомою галуззю не лише із огляду на видатки, але й суспільно рентабельною — статистичні дані свідчать, що вартість освіти у вищих навчальних закладах, закінчення яких надає близьку до стовідсоткової гарантію працевлаштування за отриманою спеціальністю, зростає залежно від тієї чи іншої країни у кілька разів швидше, ніж середній показник інфляції.

Загальною тенденцією показника сучасного рівня розвитку систем освіти у країнах світу виступає ускладнення механізму фінансування, конвергенція, зближення, набуття спільних рис між державним і приватним секторами, все більшим стає розширення різних джерел фінансування на кожному рівні освіти. Ускладнення механізму фінансування відбувається не тільки внаслідок послідовної диверсифікації джерел, а й у напрямі розгалуження процесів виділення фінансових коштів, розпорядження ними та використання.

В умовах розвинутих країн застосовуються кілька моделей фінансування освіти, зокрема модель, що орієнтована на вільний ринок із неоліберальною політикою фінансування; анти ринкова модель повного фінансування освіти, модель, орієнтована на суспільний ринок з концепцією так званого гуманного капіталізму й активної держави; модель фінансування, орієнтована на соціальний ринок (широке залучення до фінансування недержавних організацій, фондів тощо). Але незалежно від обраної моделі, провідні країни світу витрачають на освіту коштів значно більше середніх показників: як уже зазначалося вище, середнім показником у світі є 5,62% ВВП.

Характерною особливістю сучасного етапу розвитку вітчизняної сфери освіти є абсолютний та відносний приріст позабюджетних коштів у системі багатоканального фінансування навчальних закладів. Для залучення додаткових джерел фінансування заклади освіти можуть використовувати лише два фактори: власний інтелектуальний капітал та матеріальну базу.

У сучасних умовах все більше країн (Китай, Японія, Франція, Англія, Росія) запроваджують новий вид фінансування вищої освіти – кредитування студентів. Останнім часом досить швидкий ріст чисельності студентів стає непосильним тягарем для бюджетів тих країн, де вища освіта у державних вузах традиційно була безкоштовною або дешевою. Все більше країн починають вимагати від студентів та їхніх сімей участі у фінансуванні вищої освіти через оплату за навчання. Надання освітніх кредитів повинно попередити перетворення вищої освіти у виключний привілей забезпечених верств суспільства. Проте світовий досвід вказує на те, що такий шлях не завжди дає бажані результати [1, с. 132].

Отже, загальною ознакою для країн із ринковою економікою стала різноманітність джерел фінансування освіти, у тому числі кредитних. В умовах трансформаційної економіки та обмежених доходів більшості сімей кредити населенню на освіту доцільно надавати у кількох формах: опосередковано через юридичних осіб (приватні і державні заклади); впровадження студентських програм і передусім тих, які організаційно поєднують навчання з працею; наданням дотацій і кредитів на отримання освіти.

Підсумовуючи сказане, може констатувати, що загалом світова практика все більше свідчить не лише про диверсифікацію джерел фінансування освіти, а й про урізноманітнення фінансових потоків в умовах ускладнення відносин власності, управління та фінансування. З'являються різноманітні змішані форми оплати навчання, які поєднують фінансування з одних джерел із керівними функціями інших суб'єктів.

Література:

1. Боголіб Т. М. Фінансування освіти за кордоном. Фінанси України. 2005. № 8. С. 132–139.
2. Зелена З. В. Зарубіжний досвід фінансування освіти і науки в Україні. URL: <http://libfor.com/index.php> (дата звернення: 06.11.2019).
3. Кучеренко Д. Г., Мартинюк О. В. Стратегії розвитку освітніх систем країн світу: монографія. Київ: ІПК ДЗСУ, 2011. 312 с.